

دوماهنامه علمی- پژوهشی

د. ش. ۵ (پاییز ۴۰)، آذر و دی ۱۳۹۶، صص ۱۰۷-۱۳۷

بررسی فراتحلیلی تأثیر شیوه آموزشی ژانر- مدار بر
پیشرفت میزان مهارت در نگارش زبان انگلیسی

Abbas Zarrei^{۱*}, Tahmineh Khalili^۲

۱. دانشیار زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران
۲. کارشناس ارشد زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

دریافت: ۹۶/۱/۱۹ پذیرش: ۹۶/۴/۴

چکیده

نگاهی به پژوهش‌های گذشته درباره تأثیر آموزش ژانر- مدار بر نگارش زبان انگلیسی نشان می‌دهد که یافته‌های پیشین بی‌ثبات و ناهمخوان هستند. با توجه به این مسئله، هدف مطالعه فراتحلیلی حاضر مشخص کردن میزان اثرگذاری این روش جدید بر یادگیری مهارت نگارش به زبان انگلیسی است. تحقیق حاضر به منظور محاسبه میانگین اثر شیوه آموزشی ژانر- مدار بر اساس مطالعات جهانی ۲۶ سال گذشته و بررسی تعامل آن با متغیرهای تعديل‌کننده (نوع فعالیت، سطح تحصیلات و زبان اول) انجام شد. جامعه آماری پژوهش‌های مرتبط شامل ۲۵۵ مقاله پژوهشی بود. بر اساس معیارهای روش شناختی، از این جامعه ۲۶ اثر پژوهشی تجربی و شبیه‌تجربی به عنوان حجم نمونه پژوهش‌های واردشده در فراتحلیل انتخاب شدند. با توجه به اینکه دو مقاله از این ۲۶ مورد، هر یک شامل گزارش دو پژوهش مجزا بود، در مجموع ۲۸ اندازه اثر برای محاسبه میانگین اثر شیوه آموزشی ژانر- مدار بررسی شد. پس از بررسی محتوایی دقیق و کیگذاری مطالعات واردشده در فراتحلیل، اندازه میانگین اثر و نقش متغیرهای تعديل‌کننده با استفاده از نرم‌افزار CMA محاسبه شد. نتایج نشان داد که شیوه آموزشی ژانر- مدار در مجموع اثر ضعیفی بر نگارش به زبان انگلیسی دارد (Cohen's $d = 0.298$) و اندازه اثر متوسط آن در سطح دبستان، برای نگارش پاراگراف‌ها، و برای ژانرهای به‌طور معناداری بالاتر است.

واژه‌های کلیدی: فراتحلیل، نگارش انگلیسی، شیوه آموزشی شیوه آموزشی ژانر- مدار، زان، آموزش زبان.

* نویسنده مسئول مقاله:

E-mail: zhdf@Kashanu.ac.ir

۱. مقدمه

با نگاهی بر تعداد بسیار زیاد مقالات پژوهشی و نظری در حیطه آموزش نگارش زبان دوم، اظهارات زبان آموزان در کلاس‌های آموزش زبان دوم، و نظرات اساتید برجسته این زمینه (کرال^۱، ۱۹۹۰؛ ژو^۲، ۲۰۱۵) می‌توان گفت که نگارش در میان مهارت‌های اصلی گفته‌ای، شنیداری، خوانداری، و نوشتاری چالش برانگیزترین مهارت است. علاوه بر این، افزایش نیاز به نگارش زبان دوم در دنیای امروز، سبب افزایش توجه به این مهارت و تدریس پیشرفته آن شده است. اهمیت نگارش زبان انگلیسی سبب بررسی بیشتر برای یافتن راههای مؤثرتر در آموزش این مهارت شده و در دهه‌های اخیر، به کارگیری نظریه سوئلز^۳ (۱۹۸۹) و هایلند^۴ (۲۰۰۹) در رابطه با ژانر، در حوزه آموزش نگارش انگلیسی بسیار رواج یافته است. کاربرد روزافزون نظریه ژانر در تدریس نگارش زبان دوم موجی از پژوهش درخصوص اثر این رویکرد جدید در آموزش ایجاد کرده است.

در این رویکرد هدف آن است که توانمندسازی زبان آموزان از طریق مرافق تدریس ساختار ژانرهای مختلف (مانند نامه‌ها، مقالات، گزارش‌ها، و ...)، تحلیل ساختار ژانر، بازآفرینی ژانر از روی مدل‌های موثق به کمک استاد، و در آخر نگارش مستقل ژانر انجام گیرد (مارتینز فلو و اوسو ژان^۵، ۲۰۰۶)، مهم‌ترین ویژگی تدریس نگارش در این روش آن است که بر نوشته‌های فراگیر و اصلاح اشتباهات لغوی و گرامری و ظاهری آن تأکید نمی‌شود؛ مهارت‌های ذهنی ایده‌یابی، تبدیل ایده به متن، بازنگری و سازماندهی متن نیز توسط فراگیر، هدف اصلی تدریس معلم نیست؛ در عوض فراگیر با تفاوت‌های کارکردی بخش‌های انواع نوشته‌ها آشنا می‌شود تا بتواند متنی بنویسد که با قالب‌های موجود در هر موقعیت اجتماعی سازگار باشد (کرال، ۱۹۹۰). «فراگیری ژانر مستلزم تدریس یک سلسه متن‌های نوعی، به عنوان الگوهای رایج در آن ژانراست» (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵:۷۳).

یکی دیگر از عوامل مؤثر بر شکل‌گیری شیوه آموزشی ژانر-مدار را می‌توان در اظهارات مارتینز فلو و اوسو ژان^۶ (۲۰۰۶) دریافت. طبق مطالعات آن‌ها، در حوزه آموزش زبان انگلیسی با اهداف ویژه^۷، شیوه آموزش ژانر-مدار برای کسانی که زبان دوم را برای اهداف دانشگاهی و حرفه‌ای پیگیری می‌کنند، بسیار مؤثر است (مارتینز فلو و اوسو ژان، ۲۰۰۶). لو و همکاران^۸

(۲۰۱۴) نیز درک ویژگی‌های زبانی، و کاربردهای بلاغی را در ارتقای مهارت نگارش زبان آموزان مؤثر می‌دانند و براساس تحقیق آن‌ها، این امر مهم به وسیلهٔ شیوهٔ آموزشی ژانر-مدار دست‌یافتنی است.

به دلیل تأکید پژوهشگران، علیرغم پیوستگی و شباهت تکنیکی میان پژوهش‌های انجام‌شده در حیطهٔ آموزش ژانر-مدار، افزایش چشمگیر مطالعات پژوهشی در این زمینه، سبب تنوع بسیار زیادی از نظر وضعیت حاکم بر پژوهش‌های این حوزه شده است. البته این وضعیت تنها به حوزهٔ آموزش ژانر-مدار در نگارش زبان دوم ختم نمی‌شود و پیش‌تر پژوهشگرانی چون نساجی و فوتوس^۹ (۲۰۰۴)، به وجود چنین تنوع و بی‌ثباتی در میان پژوهش‌های انجام‌شده در حوزهٔ آموزش دستور زبان انگلیسی اشاره کرده‌اند. علاوه بر آن‌ها (پلانسکی ۲۰۱۱،^{۱۰} نیز به وجود چنین ناهمخوانی در پژوهش‌های آموزشی استراتژی‌مدار^{۱۱} اشاره کرده است.

برای حل تعارض‌های موجود در عدم ثبات میان نتایج پژوهش‌های تجربی انجام‌شده در یک حیطه از علم- که مانع از تعمیم‌دادن نتایج میان پژوهش‌ها می‌شود- از دیرباز از رویکردهای سنتی مختلفی استفاده شده است. در میان پژوهشگران رویکردی به‌نام «شمارش آرا»^{۱۲} برای حل تعارض‌های موجود در یافته‌های پژوهش‌های یکسان مرسوم بود. در این شیوه محققان بدون حمایت ابزار پیشرفته‌آماری یا الکترونیکی صرفاً مطالعات موجود را مرور و نتایج پرسامدتر را ترویج می‌کردند.

بعدها به‌دلیل داشتن برخی ایرادات مانند نتایج غیربی‌طرفانه و غیرعلمی و تفاوت در حجم و دقت مطالعات پیشین، روش‌های جدیدتری جایگزین شد. یکی از جدیدترین شیوه‌های موجود که به‌تازگی مورد اقبال پژوهشگران قرار گرفته است، شیوهٔ فراتحلیل است. تاکنون در حیطهٔ آموزش زبان در ایران پژوهش فراتحلیلی چاپ‌شده‌ای تا این تاریخ یافت نشده است. اهمیت درستی نتایج و جمع‌بندی‌های پژوهش‌های مروری و پیشرفت شیوه‌های نوین، نویسنده‌گان این پژوهش را برآن داشت تا در بررسی پژوهش‌های آموزش ژانر-مدار نگارش، از جدیدترین شیوهٔ مرور مطالعات، یعنی انجام پژوهش فراتحلیلی به منظور یافتن پاسخ برخی سوالات استفاده کنند:

سؤال اول: آیا بر اساس محاسبهٔ میانگین اندازه‌های اثر گزارش شده در پیشینهٔ تحقیق، کاربرد سبک آموزش ژانر- مدار برای تدریس نگارش زبان انگلیسی، در افزایش مهارت

نگارش مؤثر است؟ (میانگین اندازه اثر محاسبه شده از طزیق فراتحلیل مطالعات گذشته چقدر است؟)

سؤال دوم: آیا اثر استفاده از شیوه ژانر-مدار در تدریس نگارش زبان انگلیسی در سطوح مختلف آموزشی (دبستان، دبیرستان و دانشگاه) تفاوت معناداری در افزایش مهارت نگارش دارد؟

سؤال سوم: آیا اثر استفاده از شیوه ژانر-مدار در تدریس نگارش زبان انگلیسی از طریق فعالیت‌های مختلف نگارشی (پاراگرافنویسی، مقاله‌نویسی، نامه‌نویسی و ژورنالنویسی) تفاوت معناداری در افزایش مهارت نگارش دارد؟

سؤال چهارم: آیا اثر استفاده از شیوه ژانر-مدار در تدریس نگارش زبان انگلیسی برای فراغیان زبان‌های مادری متفاوت (فارسی، مالایی، چینی، ژاپنی ...) تفاوت معناداری در افزایش مهارت نگارش دارد؟

۲. پیشینه تحقیق

۲-۱. چارچوب نظری

سوئلز (۱۹۹۰: ۴۵-۴۷) مفهوم ژانر را این‌گونه معرفی می‌کند: «رویدادهای ارتباطی ساختاریافته در جوامع زبانی خاص که اعضای آن اهداف ارتباطی گسترش دهند و مشترک دارند». چنگ^{۱۳} (۲۰۰۶) معتقد است پژوهش‌های سوئلز (۱۹۸۹، ۱۹۹۰) مبنی بر تحلیل ژانر براساس گام‌های تشکیل‌دهنده را می‌توان الگوی تعریف مفهوم ژانر قرارداد: «ژانر مجموعه‌ای از مراحل رفتار ارتباطی معنادار است که برای دستیابی به یک هدف ارتباطی خاص انجام می‌گیرد» (چنگ، ۲۰۰۶: ۷۷). فرهنگ لغت لانگمن^{۱۴} (۲۴۵: ۱۰) مفهوم ژانر را چنین ارائه می‌دهد: «نوعی گفتمان که در محیط خاصی همراه با الگوهای متمایز و قابل تشخیص و هنجارهای سازمانی و ساختاری روی می‌دهد و کاربردهای ارتباطی ویژه و متمایزی دارد».

مارتین^{۱۵} (۱۹۹۲) ضمن تأکید بر تأثیر مثبت آموزش ژانر-مدار در آموزش زبان دوم، معتقد است که این تأثیر مثبت را می‌توان با اقداماتی مثل یادگیری عناصر تشکیل‌دهنده ژانر و ترتیب و توالی آن‌ها نیز افزایش داد. ونرستورم^{۱۶} (۲۰۰۳) معتقد است که آموزش نگارش ژانر-مدار

شامل رویکردهای گرایش‌های گذشته آموزشی (مثل رویکرد متن-محور و رویکرد فرایند محور) است و علاوه بر آن، به ساختار و الگوهای متن نگاشته شده و هدف ارتباطی عمل نگارش نیز توجه ویژه دارد. هایلند (۲۰۰۷) استفاده از مفهوم ژانر در آموزش زبان دوم را نتیجه رویکرد ارتباطی به آموزش زبان می‌داند. این رویکرد تکمیل‌کننده رویکرد فرایندمحوری است که بر توالی «برنامه‌ریزی، نوشتن، بازنویسی» در فرایند نگارش تأکید داشت. در رویکرد فرایندی به آموزش نگارش، بر استراتژی‌های نگارش تأکید می‌شد؛ ولی در آموزش ژانر-مدار نیاز زبان‌آموز به آشنایی با قالب‌ها و اهداف ارتباطی مورد توجه است (هایلند، ۲۰۰۷).

۱-۲. کاربرد شیوه آموزشی ژانر-مدار در تدریس نگارش زبان دوم

نگاهی به تاریخچه بررسی دشواری‌های نگارش یک متن پیوسته، منسجم و ساختارمند توسط گویشوران زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم، بیانگر آن است که پژوهش در این زمینه کوتاه و پژوهش بوده است (نوونان^۷، ۱۹۹۹؛ متسودا و همکاران^۸، ۲۰۰۳). بیشتر پژوهشگران جهان غیرانگلیسی زبان هستند و نگارش به زبانی به غیر از زبان اول برای آنان، فرایندی چالش‌برانگیز و مشکل است (رولی-ژولیوت و کارترا-توماس^۹، ۲۰۰۵؛ لیو و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۵). به علت ضرورت کاربرد زبان انگلیسی در ارتباطات دانشگاهی مثل گرفتن پذیرش برای مقالات، امروزه پژوهش‌ها در حیطه آموزش ژانر نگارش زبان دوم همچنان ادامه دارد (لیو و همکاران، ۲۰۱۵؛ رولی-ژولیوت و کارترا-توماس، ۲۰۰۵).

یاسودا^{۱۱} (۲۰۱۱) برای افزایش کارایی آموزش ژانر-مدار و بهبود سطح نگارش زبان آموزان، از ارتباط ژانر با فعالیت‌های آموزشی در تدریس نگارش استفاده کرد و اثر مثبت این شیوه را نشان داد. متسودا و همکاران^{۱۲} (۲۰۱۳) بر اهمیت درک معلم از مقوله ژانر به عنوان مؤلفه تأثیرگذار در آموزش نگارش همراه با شیوه آموزشی ژانر-مدار تأکید کردند؛ زیرا دریافت معلم از ژانر بر عواملی مانند تأثیر پژوهش‌های زبان دوم، تشخیص منابع، و نیازهای توسعه‌ای و ارتقایی مدرسان زبان دوم تأثیرگذار است.

بیشتر مزایای شیوه آموزشی ژانر-مدار در تدریس نگارش توسط لی^{۱۳} (۲۰۱۲) خلاصه شده است: ارائه چارچوبی نظاممند از ساختارهای گفتمانی به زبان آموزانی که توانایی اندکی در زبان دوم دارند، ارائه امکان پیروی از الگوی متون اصلی به زبان آموزان در زمان نگارش

متن، و ایجاد امکان بازیابی الگوهای نوشتاری.

این ویژگی‌ها درنهایت نگارش متن به زبان دوم را برای زبان‌آموز تسهیل می‌کند. معلمان می‌توانند از طریق شیوه آموزشی ژانر-مدار زبان آموزان را بهسوسی نگارش هدفمند برای گروه وسیعی از مخاطبان و فراتر از کلاس درس هدایت کنند (چین و همکاران، ۲۰۱۵^۴). هاردی و فرینجل (۲۰۱۶)^۵ نیز با اشاره به نقش چشمگیر افزایش آگاهی از ژانر در آموزش نگارش زبان دوم معتقدند که آگاهی از ژانر به عواملی چون معرفت‌شناسی و آگاهی از ارزش‌های جامعه گفتمانی بستگی دارد. آن‌ها بر این باورند که آگاهی از ژانر به خصوص برای اعضای جدید در یک شاخه علمی اهمیت خاصی دارد و برای نمونه زمانی که دانشجویان در سال اول تحصیلی در یک رشته تخصصی مشغول تحصیل هستند، آگاهی از قالب‌های ژانر علمی می‌تواند کیفیت نگارش آن‌ها را بسیار افزایش دهد.

۲-۲. کاربرد شیوه فراتحلیل برای مرور نظاممند پژوهش‌های مربوط به نگارش

زبان دوم

از دیرباز از شیوه‌های مروری متفاوتی برای خلاصه‌سازی پژوهش‌های گذشته استفاده شده است. در سنتی ترین شیوه (که البته هنوز هم رواج فراوانی در بین محققان دارد) محقق صرفاً به مطالعات مربوط به حوزه پژوهش خود می‌پردازد و سعی می‌کند آن‌ها را جمع‌بندی کند. محقق ممکن است آن‌ها را براساس توالی زمانی، دسته‌بندی محتوایی، میزان اهمیت نتایج، و یا حتی بر اساس متغیرهای موجود در پژوهش‌های پیشین مرتب و خلاصه کند. در بدترین وضعیت، محقق مبتدی حتی ممکن است با جانبداری مطالعات خاصی را مرور کند و مثلاً فقط آن‌هایی را برشمارد که نتایج همخوان با فرضیاتش دارند. طبق مطالعه سالوین (۱۹۹۵)^۶ برخی عوامل نقاط ضعف روش‌های سنتی مرور مقالات به شمار می‌روند:

- تعصب و عدم داوری بی‌طرفانه دست اندکاران مجلات در چاپ مقالات؛
- تعصب و عدم داوری بی‌طرفانه پژوهشگر در این شیوه از مرور پیشینه تحقیق؛
- عدم وجود یک روش ثابت و نظاممند برای مرور پیشینه تحقیق؛
- تأکید بیش از حد بر مطالعات بزرگ‌تر یا مطالعات چاپ‌شده خاص؛
- عدم توجه به کیفیت مقالات در مرور پیشینه تحقیق؛

- عدم تفاوت میان مقادیر کم و زیاد در اندازه اثر گزارش شده در نتایج مطالعات پیشین.
 داف، نوریس و ارتگا^{۷۷} (۲۰۰۷) عدم رضایت از شیوه‌های مروری مقالات با رویکرد سنتی را به دلایلی که در بالا ذکر شد، انگیزه تلاش پژوهشگران برای یافتن شیوه‌های معترضتی برای مرور پژوهش‌های گذشته می‌دانند. یکی از قدرمندترین و مقبول‌ترین شیوه‌های تلفیق نتایج موجود در پیشینه تحقیق- که حاصل این تلاش‌هاست- شیوه فراتحلیل است. براساس مطالعه گلاس^{۷۸} (۱۹۷۶)، استفاده از روش‌های آماری برای محاسبه اندازه اثر مطالعات پیشین شیوه علمی و بی‌طرفانه برای دستیابی به نتایج صحیح است. لیتل و همکاران^{۷۹} (۲۰۰۸) معتقدند که نخستین فردی که از شیوه علمی مرور پژوهش‌ها موسوم به «فراتحلیل» استفاده کرد، احتمالاً کارل پیرسون^{۸۰} (۱۹۰۴) بود که از این روش برای مرور پژوهش‌های مربوط به آزمایش واکسن تیفوئید (حصبه) استفاده کرد. نقاط قوت اصلی شیوه فراتحلیل شامل برخی موارد هستند، از جمله: ۱) برنامه‌ریزی خوب در مرور پیشینه تحقیق، ۲) وجود شروط مشخص و دقیق برای ورود یا عدم ورود یک پژوهش در فراتحلیل و تعیین مرزهای یک تحقیق مروری، ۳) ایجاد یک پروتکل معنی‌دار برای مرور پیشینه تحقیق، و ۴) انعطاف نسبی در مرور پیشینه تحقیق در مراحل منظم فراتحلیل. از نظر نوریس و ارتگا^{۲۰۰۶} (۲۰۰۶) مطالعات فراتحلیل نقطه قوت دیگری نیز دارند، یعنی محاسبه اندازه اثر به عنوان یکی از صحیح‌ترین شاخص‌های مرور پیشینه تحقیق که در شیوه‌های سنتی مرسوم به هیچ وجه دست‌یافتنی نیست.

مطالعات پیشین، اثر شیوه آموزشی ژانر- مدار را در وضعیت گوناگونی بررسی کرده‌اند و دلیل آن تنوع در تمرین‌های به‌کارگرفته شده، تنوع در طول دوره اجرای آموزش ژانر- مدار، تفاوت سطح تحصیلات فرآگیران، و تنوع زبان اول آزمودنی‌های است. این گوناگونی سبب بی‌ثباتی و غیرقابل قیاس‌بودن در نتایج مطالعات پیشین شده است. در پژوهش حاضر، بررسی مطالعات انجام‌شده برای تعیین میزان تأثیر آموزش ژانر- مدار بر پیشرفت در مهارت نگارش، تفاوت و تعارض چشمگیر در اندازه‌های اثر گزارش شده را نشان می‌دهد. یافته‌های پژوهش‌های قبلی - که برای صرفه‌جویی و سهولت فهم در شکل ۱ شامل ۲۶ پژوهش خلاصه شده است- نشان می‌دهد که برخی اثر این روش را مثبت و قوی و برخی دیگر تأثیر آن را بسیار ضعیف می‌دانند. به همین دلیل و برای رسیدن به درک صحیحی از میزان تأثیر آموزش ژانر- مدار انجام یک بررسی نظاممند از طریق روش پیش‌گفته (فراتحلیل) ضروری است. پژوهش حاضر با

هدف پر کردن بخشی از این خلاصه‌سازی معنادار پژوهش‌های گذشته انجام شده است.

۳. روش تحقیق

روش پژوهشی مورد استفاده در این اثر، روش فراتحلیل آماری است. طبق پژوهش اسوالد و پلانسکی^{۳۱} (۲۰۱۰) هر مطالعه مبتنی بر روش فراتحلیل دارای مراحل ثابتی است که به ترتیب عبارت‌اند از: ۱) انتخاب موضوع، ۲) جستجوی پژوهش‌های گذشته، ۳) پذیرش و عدم پذیرش مطالعات در فراتحلیل، ۴) کدگاری، ۵) محاسبه میانگین اندازه اثر، ۶) تفسیر یافته‌ها، ۷) نگارش گزارش فراتحلیل. این مراحل به همین ترتیب در پژوهش حاضر انجام شد.

۱-۳. جامعه آماری و حجم نمونه

در جستجوی مطالعات در حوزه آموزش ڈانر-مدار نگارش زبان دوم (شامل انگلیسی به عنوان زبان دوم و انگلیسی به عنوان زبان خارجی)، طبق برنامه پژوهش، آثاری که بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۶ در این زمینه چاپ شده بودند، به عنوان جامعه هدف انتخاب شدند. در برخی موارد، این پژوهش‌ها از طریق پژوهشگرانی که با نویسنده‌گان این فراتحلیل در ارتباط مستقیم بودند، به دست آمد؛ ولی روش بنیادی جستجوی الکترونیکی و دستی بود. برای اطمینان از بی‌طرفانه بودن انتخاب پژوهش‌های انجام شده، جستجو فقط زمانی متوقف می‌شد که به یافتن پژوهش‌های تکراری منجر می‌شد. کلمات کلیدی برای جستجو بدین شرح بودند:

Genre
Genre-based approach
Genre-based instruction
Genre-based pedagogy
Genre-based writing
Genre in SLA
Genre in writing SLA

اگرچه افزون پژوهش‌های چاپ‌نشده در ژورنال‌ها، طبق نظریه گذاشتانیدر و دی کی سر^{۳۲} (۲۰۰۱) می‌تواند به دستیابی جامعه آماری بهتری از پژوهش‌ها و درنتیجه کاهش خطای منجر شود؛ اما به دلیل مشکلاتی از قبیل عدم دسترسی به چنین پژوهش‌هایی، پژوهشگران این فراتحلیل استراتژی پیشنهادی کیک و همکاران^{۳۳} (۲۰۰۶) را به کاربرستند و برای کاهش خطای

فرایند جستجو را تا حد امکان به طور جامع ادامه دادند. پایگاه اطلاعاتی ERIC نقطه شروع فرایند در نظر گرفته شد و صفحات وب بسیاری مورد جستجو قرار گرفتند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

- www.google scholar.com
- books.google.com
- www.sciencedirect.com
- www.proquest.com
- www.doaj.org
- www.eric.ed.gov
- www.oxfordjournals.org
- www.journals.cambridge.org
- www.noormags.ir
- Shiraz Regional Library of Science & Technology
- www38.srlst.com

Scientific evidence center of University of Kashan

در مرحله «پذیرش و عدم پذیرش مطالعات» برای ورود به فرایند تحلیل، پژوهش‌های جمع‌آوری‌شده (جامعه آماری شامل ۲۵۵ پژوهش یافتشده) با معیارهای از پیش‌ تعیین‌شده‌ای بررسی شدند. معیارهای انتخاب پژوهش چنین بودند: (۱) باید بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۶ انجام شده باشد، (۲) دارای طرح آزمایشی و یا شبیه آزمایشی باشد، (۳) اثر آموزش نگارش زبان دوم با شیوه آموزش ژانر- مدار را بررسی کرده باشد و متغیر مستقل آن‌ها باشد، (۴) طرح تحقیقی پیش- آزمون و پس- آزمون داشته باشد، (۵) شامل آزمون‌ها و اندازه‌گیری‌های آماری باشد، (۶) اندازه اثر را گزارش کرده باشد و یا اطلاعات آماری کافی از هر دو گروه کنترل و آزمایش داده باشد به‌گونه‌ای که محاسبه اندازه اثر ممکن باشد، (۷) زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم یا زبان خارجی مورد آموزش بوده باشد، (۸) اطلاعات کافی درباره وضعیت تحقیق و نوع تمرین‌ها، سطح تحصیلات شرکت‌کنندگان و زبان اول را گزارش کرده باشد، (۹) درباره تأثیر آموزش ژانر- مدار بر مهارت نگارش باشد.

پس از بررسی دقیق پژوهش‌ها طبق معیارهای در نظر گرفته شده، با مطالعه چکیده مقالات و مرور کلی هر یک از مجموع ۲۵۵ پژوهش یافتشده مشخص شد که بیشتر (۹۰٪) آن‌ها را باید بر اساس یک یا چند معیار فوق از چرخه فراتحلیل خارج کرد تا داده‌ها و پژوهش‌های اولیه در راستای هدف تحقیق (مشخص‌کردن میانگین اثر مطالعات تجربی روشن ژانر- مدار) باشند. در

این فرایند، ۲۶ پژوهش برای ورود به مرحله محاسباتی باقی ماندند. همه این مطالعات میزان اثربخشی تدریس به شیوه مبتنی بر ژانر را اندازه گرفته و نتایج متفاوتی را گزارش کرده بودند. این تفاوت ضرورت تحقیق حاضر را ایجاد می کرد (مشخصات دقیق این مطالعات در ضمیمه ب آمده است).

این پژوهش ها داده های نهایی تحقیق حاضر هستند (خلاصه شده در شکل ۱) و پس از مطالعه و کد گذاری هر یک از آن ها، تعداد افراد نمونه، انحراف معیار، میانگین ها و دیگر اطلاعات آماری گروه های کنترل و آزمایش استخراج و در مراحل بعدی تحقیق برای محاسبه اندازه اثر و میانگین آن به کار برده شد. در شکل ۱ نمای کلی از داده های مورد مطالعه آورده شده است که به وضوح نامخوانی یافته های این آثار را نشان می دهد؛ زیرا اندازه اثرهایی که این مطالعات یافته اند، بسیار متفاوت و حتی در برخی موارد منفی است.

جدول ۱: گزارش مطالعات تحلیل شده و اندازه های اثر روش ژانر مدار در پژوهش های ۱۹۹۰-۲۰۱۶

Figure1: Effect Size in Meta-Analyzed Studies of the Effects of GBI on EFL Writing

اندازه اثر	زبان مادری فوکوس	نوع ژانر تدریس شده	سال انتشار	پژوهش	اندازه اثر	زبان مادری فوکوس	نوع ژانر تدریس شده	سال انتشار	پژوهش
-									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۰/۳۶۱ و ۰/۴۷۸	فارسی / نامه-	نویسی / نامه-	2013	Mirzaei & Aliabadi	۰/۸.۹	ابتوپیا	مقاله	۲۰۱۳	Amogne
۰/۹۶۴	فارسی نویسی	مقاله - نویسی	2015	Naghdi pour & Koç	۰/۴۲۷	اروپائی و آسیانی	مقاله	۲۰۱۲	Brown & Marshall
۰/۶۳۱	فلیپینی نویسی	مقاله - نویسی	2010	Nueva	۰/۶۲۲	چینی	مقاله	۲۰۱۲	Chen & Su
۰/۷۷۶	ماليي نویسی	ژورنال نویسی	2004	Osman	۱/۵۹۸	عربی	پاراگراف - نویسی	۲۰۱۳	Elashri & Ibrahim
۰/۶۹۹	فارسی نویسی	نامه -	2016	Rashidi & Mazdayasna	۰/۳۲۲	مالانی	ژورنال	۱۹۹۸	Ellis, et. al.

اندازه‌افزون	زبان مادری فریگران	نوع زانر تدریس شده	سال انتشار	پژوهش	اندازه‌افزون	زبان مادری فریگران	نوع زانر تدریس شده	سال انتشار	پژوهش
۰/۶۳۴	فارسی نویسی	مقاله-	2015	Rezvani, e. al.	۱/۱۶۵	بروئنی	نامه‌نویسی	2007	Henry
۱/۷۲۸	فارسی نویسی	ذورتال-	2014	Sabouri, et. al.	۱/۶۴۶	بروئنی	مقاله‌نویسی	1999	Henry & Roseberry
۱/۳۷۷	فارسی نویسی	مقاله-	2016	Salehpour & Saeidi	۰/۴۴۰	نروژی	مقاله‌نویسی	2016	Horverak
مهاجران									
۱/۲۲۰	کشور عایی نویسی	مقاله-	2016	Smit, et.al	۱/۲۲۰	فارسی	مقاله‌نویسی	2015	Kalali & Pishkar
مختلف									
-۱/۲۱۷	اسپانیا بی نویسی	ذورتال	2013	Troyan	۰/۹۹۰	کره‌ای	نامه‌نویسی	2006	Lee, K.
۵/۴۱۵	چینی نویسی	مقاله-	2013	Tsou & Lin	۰/۶۷۷	چینی	مقاله‌نویسی	2014	Lo, et. al.
۰/۴۷۷	ژاپنی نویسی	نامه-	2011	Yasuda	۰/۲۶۱	فارسی	نامه‌نویسی	2014	Manzouri & Shahraghi
۰/۳۱۱	فارسی نویسی	نامه-	2009	Zare-ee	۱/۱۸۱ و ۱/۱۵۱	ژاپنی و	نامه‌نویسی / مقاله‌نویسی	2006	Matsuo & Bevan

۲-۳. کد گذاری داده‌های مورد نیاز فراتحلیل

پس از نهایی‌سازی پژوهش‌های مستحق وارد به فراتحلیل، ابتدا جدول کدگذاری مطالعات براساس اثر پلانسکی (۲۰۱۱) تهیه و سپس فرایند کدگذاری هر پژوهش شروع شد. موافقت و تطابق دو پژوهشگر در کدگذاری تحقیقات پیشین بالا بود (۷۷٪) و موارد اختلاف با مطالعه مجدد پژوهش و بحث روی جدول کدگذاری مطالعات برطرف شد.

۳-۲. تحلیل داده‌های مورد نیاز فراتحلیل

برای محاسبه میانگین اندازه اثرهای گزارش شده، در پژوهش حاضر طبق توصیه پژوهشگران پیشین مانند لی^{۳۴} و با کمک مشاور آماری، از ویرایش دوم نرم‌افزار جامع فراتحلیل (Comprehensive Meta-Analysis) استفاده شد. دو پژوهش از مجموع ۲۶ مطالعه، هریک شامل دو پژوهش مستقل شباهزایی بودند، لذا در زمان محاسبه اندازه اثر، در مجموع ۲۸ اندازه اثر مستقل در محاسبات نهایی وارد شد. برای درنظرگرفتن مفروضات فراتحلیل (یعنی بررسی سوگیری در انتشار^{۳۵} و ناهمگونی^{۳۶} مطالعات انتخاب شده) از روش رگرسیونی خطی اگر^{۳۷}، همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار^{۳۸} و آزمون Q استفاده شد.

در بررسی‌های مفروضات فراتحلیل، ناهمگونی بین مطالعات ۲۶ گانه استفاده شده در این تحقیق مشخص شد، لذا از مدل اثرات تصادفی^{۳۹} برای ترکیب نتایج و رسیدن به میانگین اندازه اثر استفاده شد. در این مدل، تغییرات پارامتر در بین مطالعات نیز در محاسبات در نظر گرفته می‌شود. بنابراین می‌توان گفت نتایج اثراخراجی از مطالعات تصادفی در وضعیت ناهمگونی قابلیت تعیین بیشتری نسبت به مدل با اثرات ثابت دارد. برای تفسیر نتایج از سیستم تفسیری کو亨^{۴۰} (۱۹۹۲) بهره گرفته شد. بر اساس این تحقیق اگر اندازه اثر محاسبه شده ۰/۰ تا ۰/۵۰ باشد، تأثیر کم، بین ۰/۰ تا ۰/۸۰ تأثیر متوسط و بالاتر از ۰/۸۰ تأثیر زیاد آموزش مبتنی بر ژانر را نشان خواهد داد.

۴. بررسی پیشفرضها و امکان فراتحلیل مطالعات انتخاب شده

۴-۱. بررسی مفروضه همگنی داده‌ها

یک بخش از هر فراتحلیل، آزمون همگنی مطالعات است که به منظور بررسی این مفروضه از آزمون Q استفاده شده که نتایج حاصل از بررسی آن در جدول ۱ نمایش داده شده است؛

جدول ۲: نتایج حاصل از آزمون Q
Table 2: Q Test Results

I-Squared(I^2)	P-Value	سطح معنی‌داری	Df	درج آزادی	مقدار آزمون Q	شاخص آماری	نتایج
۹۸/۰۹۲	۰۰۰۱		۲۷		۱۴۱۵/۱۹۳		

با توجه به نتایج حاصل از آزمون ($P < 0.01$, $Q = 1415/193$) باید گفت با اطمینان ۹۹٪ فرض صفر مبنی بر همگن بودن مطالعات انجام شده رد گردیده و فرض ناهمگونی میان ۲۶ پژوهش اولیه تأیید شده است. به بیانی دیگر، معنادار بودن شاخص Q نشان دهنده وجود ناهمگنی در اندازه اثر است؛ اما از آنجا که این شاخص به افزایش تعداد اندازه اثر حساس هست و با افزایش تعداد اندازه اثر توان این آزمون برای رد همگنی بالا می‌رود، مجدور I شاخص دیگری است که به همین منظور مورد استفاده قرار می‌گیرد. نتایج حاصل از ضریب مجدور I مؤید این مطلب است که حدوداً ۹۸ درصد از تعییرات کل مطالعات به ناهمگنی مطالعات مربوط است. اثرات آموزش ژانر در بهبود نگارش زبان دوم، بهشت از نظر ویژگی‌ها و مشخصات مطالعات متفاوت‌اند و به همین دلیل، در این تحقیق از متغیرهای سطوح مختلف آموزشی (دبستان، دبیرستان و دانشگاه)، انواع فعالیت‌ها (نامه‌نویسی، مقاله‌نویسی، ژورنال‌نویسی، پاراگراف‌نویسی) و انواع زبان‌های اول (فارسی، چینی، ژاپنی، عربی، فیلیپینی، برونئی، نروژی، اسپانیایی، مالایی، اتیوپیایی، کره‌ای، اروپایی و آسیایی و مهاجران کشورهای مختلف) به عنوان متغیرهای تعديل‌گر استفاده شده است.

۴-۲. بررسی مفروضه سوگیری انتشار

یکی از مشکلاتی که ممکن است سبب مخدوش شدن اعتبار نتایج فراتحلیل شود، عدم دسترسی محقق به تمام مطالعاتی است که در فاصله زمانی خاص در موضوع مورد بررسی انجام شده‌اند. به منظور بررسی این مفروضه از دو روش رگرسیونی اگر و روش همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار استفاده شد.

۴-۳. نتایج همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار

آزمون همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار، همبستگی رتبه‌ای (تاو کندال) بین اندازه اثر استاندارد و واریانس این اثرات را مشخص می‌کند. اگر عدم تقارن ناشی از سوگیری انتشار باشد، انتظار این است که در ارتباط با اندازه اثر بزرگ‌تر، خطای استاندار بیشتر مشاهده شود. نتایج حاصل از بررسی روش همبستگی بگ و مزومدار، به منظور بررسی سوگیری انتشار به شرح جدول ۲ است.

جدول ۳: نتایج حاصل از بررسی روش همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار

Table3. The Results of Begg-Mazumdar's Rank Correlation

سطح معنی‌داری (P-Value)	Z-Value	مقدار ضریب کندال (tau)	شاخص آماری
.۰/۵۸۰	.۰/۵۵۵	.۰/۰۷۴	نتایج

طبق اطلاعات جدول ۳ مقدار تائو کندال برابر با $.۰/۰۷۴$ شده است که با توجه به مقدار معناداری ($P = 0/580$) باید گفت که اگرچه بین اندازه اثر و دقت رابطه وجود دارد؛ اما این رابطه معنادار نیست و فرض صفر مبنی بر عدم سوگیری انتشار تأیید می‌گردد.

۴-۴. نتایج روش رگرسیون خطی اگر

در نبود سوگیری انتشار انتظار می‌رود در تحقیقات کوچک اثر استاندارد کوچک و در تحقیقات بزرگ، اثر استاندارد بزرگ مشاهده شود. نتایج حاصل از رگرسیون خطی اگر، به منظور بررسی سوگیری انتشار به شرح جدول ۴ است.

جدول ۴: نتایج حاصل از بررسی روش رگرسیون خطی اگر

Table4: The Results of Regression Analysis

سطح معنی‌داری (P-Value)	t-Value	خطای استاندار (SE)	برش (B)	شاخص آماری
یک دامنه دو دامنه	.۰/۴۴۴	.۰/۱۴۰	.۳/۴۷۰	.۰/۴۸۶

از آنجا که در سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار P یک دامنه ۰/۴۴ و دودامنه ۰/۸۸ است، فرض صفر مبنی بر عدم سوگیری انتشار تأیید می‌شود و می‌توان با توجه به برقار بودن مفروضات فراتحلیل به بررسی سوالات از طریق فراتحلیل پرداخت.

۵. یافته‌ها

سؤال اول: آیا سبک آموزش نگارش زبان دوم مبتنی بر آموزش ژانر در بهبود نگارش زبان دوم اثربخش است؟ تا چه میزان؟

با توجه به مفروضات از مدل اثر تصادفی برای ترکیب نتایج گزارش اندازه اثر استفاده شد. در جدول شماره ۵ گزارش اندازه اثر مطالعات انجام شده در مدل تصادفی ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج حاصل از اندازه اثر مطالعات آموزش نگارش زبان دوم براساس شیوه آموزشی ژانر-مدار

Table 5: The Average Effect Size of Studies on GBI in EFL Writing

P-Value	Z-Value	حدبلا	حدپایین	اندازه اثر (r)	تعداد مطالعات	پرسشن
۰/۰۱۹	۲/۳۵۲	۰/۵۱۱	۰/۰۵۱	۰/۲۹۸	۲۸	تأثیر سبک آموزش نگارش زبان دوم مبتنی بر آموزش ژانر در بهبود نگارش زبان دوم

داده‌های جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که اندازه اثر سبک آموزش ژانر-مدار در حیطه نگارش زبان دوم، در سطح خطای کمتر از ۱ درصد معنادار است. به بیانی دیگر، از آنجا که میانگین اندازه اثر سبک آموزش نگارش زبان دوم مبتنی بر آموزش ژانر (اثرات ترکیبی تصادفی) بر بهبود نگارش زبان دوم، در نمونه مورد پژوهش معادل ۰/۰۲۹۸ است و این اندازه برآورده شده در محدوده اطمینان است، لذا باید گفت بر اساس میانگین اثرات گزارش شده در تحقیقات متعدد پیشین، سبک آموزش نگارش زبان دوم مبتنی بر آموزش ژانر در بهبود نگارش زبان دوم اثربخش است. این میزان متوسط به دست آمده (۰/۰۲۹۸) نشان می‌دهد که بر مبنای معیار پیش‌گفته کوئن مقدار اثرگذاری در حد پایین است. پس در مجموع باید گفت سبک آموزش

نگارش زبان دوم مبتنی بر آموزش ژانر در سطح کمی می‌تواند بر بهبود نگارش زبان دوم مؤثر باشد.

سؤال دوم: آیا رویکرد ژانر-مدار به طور قابل توجهی در سطوح مختلف آموزشی (به عنوان مثال دبستان، دبیرستان و دانشگاه) بر بهبود نگارش زبان دوم تأثیر دارد؟ برای پاسخ به این سؤال، لازم است به بررسی نقش تعديل‌کنندگی متغیر سطوح مختلف آموزشی در رابطه بین رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم پردازیم که نتایج حاصل از بررسی آن بدین شرح است:

جدول ۶: نتایج اندازه‌های اثر ترکیبی مربوط به تأثیر رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم به تفکیک سطوح مختلف آموزشی

Table 6: The Average Effect of GBI at Different Levels of Education

مدل اثرات تصادفی					تعداد اندازه	سطوح مختلف	آموزشی
P-Value	Z-Value	حد بالا	حد پایین	اندازه ترکیبی	اثر		
.0001	2/285	0/720	0/227	0/519	1	دبستان	
.0030	2/171	0/581	0/034	0/325	6	دبیرستان	
.0134	1/500	0/573	-0/086	0/275	21	دانشگاه	

جدول ۶ اندازه‌های اثر ترکیبی مدل اثرات تصادفی مربوط به رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم را به تفکیک سطوح مختلف آموزشی ارائه می‌دهد. در سطح «دبستان» اندازه اثر در مدل تصادفی ۰/۵۱۹ شده است که در سطح خطای کمتر از ۱ درصد و با ۹۹ درصد اطمینان معنادار شده است. در سطح «دبیرستان» اندازه اثر با مدل تصادفی ۰/۳۲۵ شده است که در سطح خطای کمتر از ۵ درصد و با ۹۵ درصد اطمینان معنادار شده است و در سطح «دانشگاه» اندازه اثر در مدل تصادفی ۰/۲۷۵ شده است که در سطح خطای کمتر از ۵ درصد معنادار نشده است. این نتایج نشان می‌دهد که سبک آموزشی ژانر-مدار به طور قابل توجهی در سطوح مختلف آموزشی بر بهبود نگارش زبان دوم تأثیر می‌گذارد. تأثیر سبک آموزشی ژانر-مدار بر بهبود نوشتن در زبان دوم در سطوح مختلف آموزشی متفاوت است و در سطح «دبستان» تأثیر بیشتری به نسبت دو سطح دیگر آموزشی (دبیرستان و دانشگاه) داشته است.

در واقع می‌توان گفت بهبود نگارش زبان دوم در سطح دبستان بیشتر از دو سطح دیگر آموزشی متأثر از سبک آموزشی ژانر-مدار است. برای بررسی بیشتر نقش سطوح مختلف آموزشی، نتایج حاصل از آزمون Q بعد از بررسی نقش سطوح مختلف آموزشی در جدول ۷ آمده است است:

جدول ۷: نتایج حاصل از آزمون Q بعد از بررسی نقش تعديلگری متغیر سطوح مختلف آموزشی

Table 7: Q Results After Considering the Moderator Variable of Levels of Education

سطح معنی‌داری (P-Value)	درج G آزادی (Df)	مقدار آزمون (Q)	شاخص آماری نتایج
.002	۲	12/484	

بر اساس اطلاعات جدول ۶ مقدار Q در سطح ۹۹ درصد از نظر آماری معنادار است. با بررسی نقش تعديلگری متغیر سطوح مختلف آموزشی نتایج حاصل از آزمون Q بیانگر کاهش چشمگیر مقدار آزمون از ۱۴۱۵/۱۹۳ به ۱۲/۴۸۴ است و اندازه اثر نیز برای سطوح مختلف آموزشی متفاوت شده است. لذا می‌توان گفت متغیر سطوح مختلف آموزشی می‌تواند در رابطه بین سبک آموزشی ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم نقش تعديل کنندگی داشته باشد. سؤال سوم: آیا رویکرد ژانر-مدار در میان انواع فعالیت‌ها بر بهبود نگارش زبان دوم تأثیر دارد؟

در بررسی نقش تعديل کنندگی متغیر نوع فعالیت نگارشی در تعديل اثر رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نوشتن زبان، نتایجی به دست آمد که در جدول ۸ نشان داده شده است:

جدول ۸: نتایج اندازه‌های اثر ترکیبی مربوط به تأثیر رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم
به تفکیک انواع فعالیت‌ها

Table 8: The Average Effect of GBI on Different Types of Writing Tasks

مدل اثرات تصادفی						تعداد اندازه	انواع فعالیت‌ها
P-Value	Z-Value	حد بالا	حد پایین	اندازه ترکیبی	اثر		
.۰/۰۰۸	-۰/۶۶۲	.۳۴۵	-۰/۶۰۸	-۰/۱۷۶	۴	ژورنال‌نویسی	
.۰/۲۲۵	۱/۲۱۲	.۰/۰۳	-۰/۱۶۳	.۰/۲۶۱	۱۴	مقاله‌نویسی	
.۰/۰۰۱	۴/۷۲۹	.۰/۷۵۰	.۰/۲۸۷	.۰/۶۰۲	۹	نامه‌نگاری	
.۰/۰۰۱	-۷/۰۹۹	-۰/۴۸۵	-۰/۷۳۲	-۰/۶۲۴	۱	پاراگراف‌نویسی	

جدول ۸ اندازه‌های اثر ترکیبی مدل اثرات تصادفی مربوط به رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم را به تفکیک انواع فعالیت‌ها ارائه می‌دهد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود در ژورنال‌نویسی اندازه اثر در مدل تصادفی ۰/۱۷۶ است که در سطح خطای کمتر از ۵ درصد معنادار نشده است، در «مقاله‌نویسی» اندازه اثر در مدل تصادفی ۰/۲۶۱ است که در سطح خطای کمتر از ۵ درصد معنادار نشده است و در «نامه‌نگاری» اندازه اثر در مدل تصادفی ۰/۶۰۲ است که با ۹۹ درصد اطمینان معنادار شده است و در «پاراگراف‌نویسی» اندازه اثر در مدل تصادفی ۰/۶۲۴ است که با ۹۹ درصد اطمینان معنادار شده است. نتایج بیانگر آن است که رویکرد ژانر-مدار در انواع فعالیت‌ها بر بهبود نگارش زبان دوم تأثیر زیادی دارد و تأثیر آن در انواع فعالیت‌های نگارشی متفاوت است. در «پاراگراف‌نویسی» تأثیر بیشتری بر بهبود نگارش مشهود است و پاراگراف‌نویسی بیشتر از سه فعالیت دیگر متأثر از رویکرد ژانر-مدار است.

جدول ۹: نتایج حاصل از آزمون Q بعد از بررسی نقش تعديل‌گری متغیر انواع فعالیت‌ها

Table 9: Q Results After Considering the Moderator Variable of Task Type

شاخص آماری	مقدار آزمون (Q)	درج G آزادی (Df)	سطح معنی‌داری (P-Value)
نتایج	۲۶۵/۷۳۵	۳	.۰/۰۰۱

بر اساس اطلاعات جدول ۹ با بررسی نقش تعديل‌گری متغیر انواع فعالیت‌ها، نتایج حاصل از آزمون Q حاکی از کاهش چشمگیر مقدار Q از ۱۴۱۵/۱۹۳ به ۲۶۵/۷۳۵ است و اندازه اثر نیز برای انواع فعالیت‌ها متفاوت شده است. لذا می‌توان گفت متغیر انواع فعالیت‌ها می‌تواند در رابطه بین رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم نقش تعديل‌کننده‌ی ایفا کند.

سؤال چهارم: آیا رویکرد ژانر-مدار در میان انواع زبان‌های اول بر بهبود نگارش زبان دوم تأثیر بسیار دارد؟

با بررسی نقش تعديل‌کننده‌ی متغیر انواع زبان‌های اول در تأثیرگذاری رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم، نتایجی حاصل شد که در جدول ۱۰ آمده است:

جدول ۱۰: نتایج اندازه‌های اثر ترکیبی مربوط به تأثیر رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم به تفکیک انواع زبان‌های اول

Table 10: The Average Effect of GBI for Different First Languages

P-Value	Z-Value	مدل اثرات تصادفی			تعداد اندازه	انواع زبان‌ها
		اندازه ترکیبی	حد پایین	حد بالا		
-0.001	-7/0.99	-0/485	-0/732	-0/624	۱	عربی
-0.026	2/225	0/726	0/058	0/454	۲	برونئی
-0.714	-0/367	0/832	-0/941	-0/269	۳	چینی
-0.001	2/385	0/720	0/237	0/519	۱	اسپانیایی
-0.007	2/690	0/456	0/077	0/277	۱	اتیوپیایی
-0.891	-0/127	0/268	-0/305	-0/021	۱۰	فارسی
-0.001	2/500	0/989	0/629	0/932	۳	ژاپنی
-0.001	6/479	0/715	0/447	0/597	۱	کره‌ای
-0.627	0/486	0/610	-0/402	0/140	۲	مالایی
-0.001	6/648	0/807	0/544	0/699	۱	مهاجران کشورهای مختلف
-0.001	6/457	0/450	0/256	0/360	۱	نروژی
-0.001	7/594	0/504	0/316	0/414	۱	اروپایی و آسیایی
-0.001	6/296	0/873	0/609	0/773	۱	فیلیپینی

جدول ۹ اندازه‌های اثر ترکیبی رویکرد ژانر-مدار بر بهبود نگارش زبان دوم را به تفکیک

انواع زبان‌های اول افراد مورد مطالعه، ارائه می‌دهد. در همه زبان‌ها به جز سه زبان «چینی، فارسی و مالایی» اندازه اثر با ۹۵ درصد اطمینان معنادار شده است و این رویکرد آثار متفاوتی بر بهبود نگارش زبان دوم گویشوران مختلف دارد. رویکرد ژانر-مدار در زبان «ژاپنی» تأثیر بیشتری بر بهبود نگارش زبان دوم آن‌ها به نسبت دیگر زبان‌ها داشته است و بهبود نگارش زبان دوم در زبان ژاپنی بیشتر از زبان‌های دیگر متاثر از رویکرد ژانر-مدار است. نتیجه بررسی حاصل از آزمون Q بعد از بررسی نقش زبان اول بدین شکل است:

جدول ۱۱: نتایج حاصل از آزمون Q بعد از بررسی نقش تعديلگری متغیر انواع زبان‌های اول

Table 11: Q Results After Considering the Moderator Variable of First Language

سطح معنیداری (P-Value)	درجه آزادی (Df)	مقدار آزمون (Q)	شاخص آماری نتایج
.۰۰۱	۱۲	۶۲۱/۶۶۷	

با بررسی نقش تعديلگری متغیر زبان اول فرآگیر، نتایج حاصل از آزمون Q حاکی از کاهش چشمگیر مقدار Q از ۱۴۱۵/۱۹۳ به ۶۲۱/۶۶۷ بوده است و نشان می‌دهد که رویکرد ژانر-مدار به شکل متفاوت و فراوانی در انواع زبان‌های اول تأثیر گذار است.

۶. نتیجه‌گیری

با وجود تفاوت‌های فاحش در اندازه‌های اثری که در مطالعات پیشین برای شیوه آموزش ژانر-مدار در نگارش زبان دوم گزارش شده است، فراتحلیل حاضر به وضوح نشان می‌دهد که اگرچه این اثر در مجموع ضعیف است؛ اما شیوه آموزشی جدید بر یادگیری نگارش زبان دوم اثر مثبتی دارد. در واقع پس از محاسبه میانگین اندازه اثر از طریق مدل تصادفی، تأثیر متوسط شیوه آموزش ژانر-مدار در حد کم و مثبت مشخص شد. این یافته پژوهشی با مطالعات اسنایدی چون هایلن (۲۰۰۷) – که آموزش ژانر-مدار را به عنوان میانبری در مسیر یادگیری نگارش زبان دوم می‌داند – هماهنگ است. به علاوه، نظر فلاوردو^۴ (۲۰۱۵) که هدف آموزش ژانر-مدار را کمک به دانش‌آموزان و دانشجویان برای رسیدن به درک صحیحی از گفتمان

دانشگاهی می‌داند، نیز تصدیق شده است. انعکاس نتایج پژوهش هاردی و فرینجل (۲۰۱۶) و همچنین کوتی وا و نگرتی^{۴۲} (۲۰۱۶) که آگاهی از ژانر را یک استراتژی مهم برای یادگیری نگارش زبان می‌دانند، در نتایج این پژوهش قابل مشاهده است. آنچه هویداست آن است که تأکید بر تأثیر شکرft یا معجزه‌آسای این روش با داده‌ها و یافته‌های این تحقیق سازگار نیست و شاید بتوان گفت که گاهی بدون در نظر گرفتن مجموع یافته‌های پژوهشی، درباره نقش آموزش ژانر اغراق شده است.

نتایج به دست آمده در این پژوهش، بیش از مثبت ارزیابی کردن تأثیر آموزش ژانر-مدار، دال بر وجود ارتباط بین میزان تأثیر آموزش ژانر-مدار و متغیرهای تعديل گر (نوع فعالیت‌های آموزشی، میزان تحصیلات و زبان اول زبان آموzan) است. با وجود تأکید بر مثبت ارزیابی کردن تأثیر آموزش ژانر-مدار در کلیه سطوح تحصیلی، تأثیر چشمگیر این شیوه آموزشی در سطح آموزشی دبستان، این موضوع را به برنامه‌ریزان در امر آموزش و همچنین به معلمان پادآوری می‌کند تا با بهکارگیری چنین شیوه‌هایی- که موفقیت آن‌ها طبق پژوهش‌های موثق و معتبر به تأیید رسیده است- به زبان آموzan در بهبود مهارت نگارشی خود در سطوح پایین‌تر بیشتر یاری رسانند. یکی از دلایل موفقیت بیشتر در سطح دبستان را می‌توان آمادگی بیشتر برای الگوبرداری در سطوح پایین‌تر تحصیلی دانست.

با توجه به یافته پژوهشی مربوط به ارتباط شیوه آموزش ژانر-مدار با متغیر تعديل‌کننده نوع فعالیت نگارشی (مانند پاراگرافنویسی، ژورنالنویسی، نامه‌نگاری، و مقاله‌نویسی)، این فراتحلیل فعالیت پاراگرافنویسی را به عنوان تأثیر پذیرترین فعالیت در آموزش ژانر-مدار در تدریس نگارش زبان دوم معرفی می‌کند و این امر برای برنامه‌ریزی‌های موفق آموزشی قابل توجه است. ممکن است در نگارش پاراگراف، آشنایی فراگیران و مواجهه بیشتر آنان با نمونه‌های اصلی از بندهای نگاشته شده توسط نویسنده‌گان انگلیسی‌زبان بر میزان بهره‌گیری آنان از آموزش مبتنی بر ژانر تأثیر گذاشته باشد. درباره ارتباط زبان مادری فراگیر بر میزان کارایی شیوه آموزشی ژانر-مدار، این پژوهش نشان داد که اگرچه در پیشینه تحقیق، این نوع آموزش به همه فراگیران در سطح جهانی توصیه شده است؛ اما آموزش ژانر-مدار می‌تواند برای گویشوران زبان‌های مختلف، متفاوت عمل کند. بر اساس اندازه اثر محاسبه شده در این پژوهش، زبان آموزانی که زبان اول آن‌ها زبان ژاپنی بود، بیش از دیگران از این شیوه آموزشی بهره برده

بودند و عدم کارایی آن برای فارسی‌زبانان قابل توجه و بررسی بیشتر است.

عدم دسترسی به پژوهش‌های انتشاریافته در سراسر جهان، عدم ارائه اطلاعات کافی در برخی مطالعات، کاهش تعداد مطالعات قابل قبول در فراتحلیل و صرف زمان طولانی برای جستجو و مطالعه و انتخاب نهایی پژوهش‌ها از جمله محدودیت‌های این فراتحلیل است و بر اساس نتایج و تجارب حاصل از این تحقیق، پژوهشگران می‌توانند در تحقیقات آتی برخی موارد را بررسی کنند: ۱) افزودن پژوهش‌های چاپ‌نشده در ژورنال‌ها به روند فراتحلیل، ۲) فراتحلیل‌های مطالعات مربوط به دیگر شیوه‌های آموزشی، ۳) تمرکز بر دیگر مهارت‌ها به جز نگارش. این فراتحلیل نیز می‌تواند تکرار شود؛ اما متغیرهای دیگری مانند طول دوره مداخله و سن زبان‌آموزان در آن مورد بررسی قرار گیرد. همچنین پژوهشگرانی که عقاید مخالف با نتایج بدست آمده در پژوهش‌های گذشته را دارند، می‌توانند با اجرای آزمایشاتی که معتقدند صحیح است و با گزارش نتایج حاصل از پژوهش خود، سبب غنی‌تر شدن دامنه پژوهش‌ها شوند که این مسئله به انجام پژوهش‌های فراتحلیل نیز بسیار کمک خواهد کرد؛ زیرا سبب تنوع در میان پژوهش‌های مورد بررسی در فراتحلیل می‌شود (أسوالد و پلانسکی، ۲۰۱۰).

قدرتانی

از همکاری و مساعدت داوطلبانه دانشجویان کارشناسی ارشد ورودی ۱۳۹۴ دانشگاه کاشان در مراحل کدگذاری، از مرکز تأمین مدارک علمی دانشگاه کاشان برای دانلود مقالات کمیاب، از پلانسکی و همکاران برای حمایت معنوی، از گروه علوم اجتماعی دانشگاه کاشان برای کمک در تکمیل تحلیل‌ها و از داوران این اثر سپاسگزاریم.

۷. پی‌نوشت‌ها

1. Kroll
2. Zhou
3. Swales
4. Hyland
5. Martínez-Flo & Usó-Juan
6. Martínez-Flo & Usó-Juan
7. ESP
8. Lo et al.
9. Nassaji & Fotos
10. Plonsky

11. strategy-Based Instruction (SBI)
12. vote-counting
13. Cheng
14. *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*
15. Martin)
16. Wennerstrom
17. Nunan
18. Matsuda et al.
19. Rowley-Jolivet & Carter-Thomas
20. Liu et al.
21. Yasuda
22. Matsuda et al.
23. Lee
24. Chin et al.
25. Hardy & Friginal
26. Salvin
27. Duff, Norris & Ortega
28. Glass
29. Littell et al.
30. Karl Pearson
31. Oswald & Plonsky
32. Goldschneider & DeKeyser
33. Keck et al.
34. Li
35. publication bias
36. Q test for heterogeneity
37. Egger, s linear regression method
38. Begg and Mazumdar rank correlation
39. random effect model
40. Cohen
41. Flowerdew
42. Kuteeva & Negretti

۸ منابع

- موسوی، سید ایمان و همکاران (۱۳۹۵). «سیر تکاملی آگاهی از ژانر رشته تخصصی با آموزش مهارت‌های نگارش دانشگاهی: یک مطالعه موردی». *جستارهای زبانی*. ش ۷(۳). صص ۱۷۱-۱۹۶.

References:

- Cheng, A. (2006). "Understanding learners and learning in ESP genre-based writing instruction". *Englishfor Specific Purposes*. No. 25(1), Pp. 76-89.
- Chin, C. K. et. al. (2015). "The effect of wiki-based recursive process writing on Chinese narrative essays for Chinese as a Second Language (CSL) students in Singapore". *TheIAFORJournal of Education*. No. 3(1). Pp. 45-59.
- Cohen, J. (1992). "Statistical Power Analysis". *Current Directions in Psychological Science*, 1(3), Pp. 98-101.
- Duff, P. A. et al. (2007). "The Future of research synthesis in applied linguistics: Beyond Art or Science". *TESOL Quarterly*. Pp. 805-815.
- Elashri, E. A. E. & I. Ibrahim (2013). "The Effect of the Genre-Based Approach to Teaching Writing on the EFL Al-Azhar Secondary Students' Writing Skills and Their Attitudes towards Writing". *Online Submission*. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED539137>.
- Flowerdew, J. (2015). "John Swales's approach to pedagogy in genre analysis: a perspective from 25 Years on". *Journal of English for Academic Purposes*. No. 19, Pp.102-112.
- Glass, G. V. (1976). "Primary, secondary, and meta-analysis of research". *Educational Researcher*. No. 5(10). Pp.3-8.
- Goldschneider, J. M. & R. M. DeKeyser (2001). "Explaining the "natural order of L2 morpheme acquisition" in English: a meta-analysis of multiple determinants". *Language Learning*. No. 51(1). Pp.1-50.
- Hardy, J. A. & E. Frigina (2016). "Genre variation in student writing: A multi-dimensional Analysis". *Journal of English for Academic Purposes*. No. 22, Pp.119-131.
- Hyland, K. (2007). "Genre pedagogy: language, literacy and L2 writing instruction". *Journal of second Language Writing*. No. 16(3). Pp. 148-164.

- Hyland, K. (2009). *Academic Discourse: English in a Global Context*. London: Continuum international Publishing.
- Keck, C. et al. (2006). "Investigating the empirical link between task-based interaction and acquisition". *Synthesizing Research on Language Learning and Teaching*. No. 13. Pp. 91.
- Kroll, B. (1990). *Second Language Writing (Cambridge Applied Linguistics): Research Insights for the Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kuteeva, M. & R. Negretti (2016). "Graduate students', genre knowledge and perceived disciplinary practices: Creating a research space across disciplines". *English for Specific Purposes*. No. 41, Pp. 36-49.
- Lee, J. (2013). "Genre-appropriate judgments of qualitative research". *Philosophy Of The Social Sciences*. No. 44(3). Pp. 316-348.
- Li, S. (2010). "The Effectiveness of corrective feedback in SLA: A meta-analysis". *Language Learning*, 60(2), Pp. 309-365.
- Littell, J. H. et al. (2008). *Systematic Reviews and Meta-analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Liu, Y. et. al. (2015). "An application of the process writing approach in teaching English writing to high school students in China". *HRD Journal*. No. 6(1). Pp. 140-148.
- Lo, H. Y. et al. (2014). "Learning how to write effectively for academic journals: a case study investigating the design and development of a genre-based writing Tutorial System". *Computers & Education*. No. 78. Pp. 250-267.
- Martínez-Flor, A. & S. Usó-Juan (2006). *Current Trends in Teaching of Four Skills*. Berlin: Walter de GruyterGmbH& Co.
- Matsuda, P. K. et. al. (2003). "Changing currents in second language writing research: a colloquium". *Journal of Second Language Writing*. No. 12(2). Pp. 151-179.
- Matsuda, P. K. et. al. (2013). "Writing teachers' perceptions of the presence and

needs of second language writers: an institutional case study". *Journal of Second Language Writing*. No. 22(1). Pp. 68-86.

- Mousavi, S.S.; Gh.Kiani; R. Akbari & R. Ghafarsamar (2017). The evolution of disciplinary genre awareness through academic writing instruction: a case study. *Jostarhaye Zabani Bimonthly*. 7(3), Pp. 171-196 [In Persian].
- Nassaji, H. & S. Fotos (2004). "Current developments in research on the teaching of grammar". *Annual Review of Applied Linguistics*. No. 24. Pp. 126-145.
- Norris, J. M. & L. Ortega (Eds.). (2006). *Synthesizing Research on Language Learning and Teaching* (Vol. 13). John Benjamins Publishing.
- Nueva, J. C. (2010). "Genre-based Instruction: Its Effect on Students' News Article". Retrieved June. NO. 12. P.,2017 from :
http://litu.tu.ac.th/FLLT2013/www.fllt2013.org/private_folder/Proceeding/338.pdf.
- Nunan, D. (1999). *Second Language Teaching & Learning*. Boston: Heinle & Heinle Publishers.
- Oswald, F. L. & L. Plonsky (2010). "Meta-analysis in second language research: choices and challenges". *Annual Review of Applied Linguistics*. No. 30. Pp. 85-110.
- Plonsky, L. (2011). "The Effectiveness of second language strategy instruction: A meta-analysis". *Language Learning*. No. 61(4). Pp. 993-1038.
- Richards, J. C. & R. Shmidt (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching & Applied Linguistics*. Pearson Education.
- Rowley-Jolivet, E. & S. Carter-Thomas (2005). "Genre awareness and rhetorical appropriacy: manipulation of information structure by NS and NNS scientists in the international conference setting. *English for Specific Purposes*. No. 24(1). Pp. 41-64.
- Slavin, R. E. (1995). "Best evidence synthesis: An intelligent alternative to meta-analysis". *Journal of Clinical Epidemiology*. No. 48(1). Pp. 9-18.
- Swales, J. (1989). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*.

Cambridge: Cambridge University Press.

- Swales, J. (1990). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yasuda, S. (2011). "Genre-based tasks in foreign language writing: developing writers' genre awareness, linguistic knowledge, and writing Competence". *Journal of Second Language Writing*. No.20(2), Pp. 111-133.
- Zhou, D. (2015). "An empirical study on the application of process approach in Non-English majors'writing". *English Language Teaching*. No. 8(3), Pp. 89-96.

ضمیمه الف: جدول کدگذاری مطالعات

No.	Features	Descriptors
1	Paper code	The assigned number/ ID
2	Author first name	
3	Author last name	
4	Title	Title of the study
5	Year of publication	
6	Article/Conference/Report/Dissertation/Unpublished	Type of publication
7	ESL/ EFL	Context
8	Participant's age (average)	
9	Participant's education	Primary/Secondary school/Tertiary education
10	Class / Lab	Setting
11	Country	
12	Participant's L1	
13	Participant's L2	
14	Proficiency level: Beginner/Intermediate/Advanced	
15	Method: Pretest /Post test	Method or design of study
16	Control group: Yes /No	
17	Random Assignment: Yes /No	
18	Delayed post-test: Yes /No	
19	Groups equal before treatment? Yes /No	Equality
20	Treatment (Type of tasks)	Paragraph/ essay/ letter/ journal writing
21	Design of the study	Experimental/ quasi- experimental

22	Empirical justification of strategies :Yes/ No	Based on the author's intended design
23	Rationale explained to Ss: Yes/ No	
24	Length of treatment (Days/ Weeks)	
25	Length of treatment (hours)	
26	Treatment provider	Teacher/ Researcher/ Both
27	Experience / training of teacher	
28	Embedded into curriculum: Yes/ No	
29	Language of treatment	L1/ L2/ Both
30	Opportunities for practice: Yes/ No	
31	N-size control group	
32	N-size treatment group	
33	Total number of participants	
34	Dependent variable (Reading/Writing...)	The skill being studied
35	Measure/ Instrument: (analytical, holistic ...)	Instrument of assessment and measurement of the proficiency level
36	Reliability	
37	Statistical tests used	Yes/ No
38	Means (M): control group	
39	Standard deviations (SD): control group	
40	Means (M): experimental group	
41	Standard deviations (SD): experimental group	
42	Effect sizes	
43	Outcome variable	

ضمیمه ب: مشخصات مقالات واردشده در فراتحلیل

- Amogne, D. (2013). "Enhancing students writing skills through the genre approach". *International Journal of English and Literature*. No. 4(5), Pp. 242-248.
- Brown, G. T. & J. C. Marshall (2012). "The impact of training students how to write introductions for academic essays: An exploratory, longitudinal study". *Assessment & Evaluation in Higher Education*. No. 37(6), Pp. 653-670.
- Chen, Y. S. & S. W. Su (2012). "A genre-based approach to teaching EFL summary writing". *ELT journal*. No.66(2),Pp. 184-192.
- Elashri, E. A. E. & I. Ibrahim (2013). "The Effect of the genre-based approach to teaching writing on the EFL Al-Azhar secondary students' writing skills and their

attitudes towards writing". *OnlineSubmission*.

- Ellis, R. et al. (1998). "An evaluation of a genre-based approach to the teaching of EAP/ESP writing". *TESOL, Quarterly*. No. 32(1), Pp. 147-156.
- Henry, A. (2007). "Evaluating language learners' response to web-based, data-driven, genre teachingmaterials". *English for Specific Purposes*. No. 26(4),Pp. 462-484.
- Henry, A. & R. L. Roseberry (1999). "Raising awareness of the generic structure and linguistic features of essay introductions". *Language Awareness*. No. 8(3-4),Pp. 190-200.
- Horverak, M. O. (2016, September). "An experimental study on the effect of systemic functional linguistics applied through a genre-pedagogy approach to teaching writing". *Yearbook of the PoznanLinguistic Meeting*. vol. 2. No. 1,Pp. 67-89.
- Kalali, N. N. & K. Pishkar (2015). "Genre analysis and writing skill: improving Iranian EFL learners writing performance through the tenets of genre analysis". *Advances in Language and LiteraryStudies*. No. 6(6), Pp. 119-130.
- Lee, K. (2006). "The effect of genre-based instruction: improving English writing ability in the classroom". *English the Teaching Anseonggun*. No. 61(1). P. 257
- Lo, H. Y. et al. (2014). "Learning how to write effectively for academic journals: A casestudy investigating the design and development of a genre-based writing tutorial system" *Computers & Education*. No. 78, Pp. 250-267.
- Manzouri, H. A. & A. Shahraki, (2014), "The effects of raising EFL students' genre consciousness ". *The Iranian EFL Journal*. No. 12. p. 232.
- Matsuo, C. & G. Bevan (2006). "Two approaches to genre-based writing instruction: a comparative study". *Fukuoka University Review of Literature & Humanities*. No. 38(1), Pp. 155-195.
- Mirzaii, M. & R. B. Aliabadi (2013). "Direct and indirect written corrective feedback in the context of genre-based instruction on job application letter writing".

- Naghdipour, B. & S. Koç (2015). "The evaluation of a teaching intervention in Iranian EFL writing". *The Asia-Pacific Education Researcher*. No. 24(2), Pp. 389-398.
- Nueva, J. C. (2010). "Genre-based instruction: Its effect on students' news article". *Retrieved June*. No. 12. P. 2013.
- Osman, H. (2004). "Genre-based instruction for ESP". *The English Teacher*. No. 33, Pp. 13-29.
- Rashidi, N. & G. Mazdayasna (2016). "Impact of genre-based instruction on development of Students' letter writing skills: The case of Textile Engineering Students". *Research in Applied Linguistics*. No.7(2), Pp. 55-72.
- Rezvani, P. et al.(2015). *The Effect of Scaffolding Genre-based Instruction of Narrative Texts on Iranian EFL Learners' Writing Performance*.
- Sabouri, H. et al. (2014). "Genre-based approach to teaching writing in EFL context". *Genre*. No. 3(1),Pp. 10-70.
- Salehpour, S. & M. Saeidi (2016). "The Effect of Genre-based Scaffolding on Research Paper Writing of MA Candidates in an EFL Context". *The Journal of Applied Linguistics*. 7(15), Pp. 91-112.
- Smit, J. et al. (2016). "Using genre pedagogy to promote student proficiency in the language required for interpreting line graphs". *Mathematics Education Research Journal*. No. 28(3),Pp. 457-478.
- Troyan, F. J. (2013). *Investigating a genre-based approach to writing in an elementary Spanish program* (Doctoral dissertation, University of Pittsburgh).
- Tsou, W. & V. Lin (2013). "The effects of genre-based writing instruction on college English academic literacy". *Bulletin of Educational Research*. No. 59 (2), Pp. 115-151.
- Yasuda, S. (2011). "Genre-based tasks in foreign language writing: Developing writers' genre awareness,linguistic knowledge, and writing competence". *Journal*

of Second Language Writing. No. 20(2), Pp. 111-133.

- Zare-ee, A. (2009). "The effects of teaching genre moves on EFL learners' performance in letter writing". *Pazhuhesh-e Zabanha-ye Khareji*. No. 49, Pp. 43-64.